

Ko jaunais Preču zīmju likums maina preču zīmju regulējumā

Pavisam nesen, 2020. gada 6. martā, stājās spēkā jaunais **PREČU ZĪMJU LIKUMS**, kas aizstāja līdzšinējo likumu „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm”. Jauna likuma izstrādāšanas pamatā ir vairāki apstākļi. Pirmkārt, iepriekšējais likums tika pieņemts 1999. gadā pirms Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai, tāpēc tajā ietvertu pantu izkārtojums, ņemot vērā būtiskās izmaiņas preču zīmju tiesiskajā regulējumā gadu gaitā, bija novecojis un mazliet grūti uztverams. Otrkārt, apjomīgāki grozījumi esošajā preču zīmju regulējumā bija nepieciešami saistībā ar jauno Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra direktīvas (ES) 2015/2436, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm, ieviešanu. Abu minēto apstākļu dēļ tika izlemts pieņemt jaunu likumu. Jāpiezīmē, ka tā pieņemšana prasīja vairāk nekā divus gadus.

Salīdzinot jauno Preču zīmju likumu ar iepriekšējo, izdarāmi divi galvenie secinājumi. No vienas puses, **jaunais likums ir būtiski apjomīgāks un detalizētāks, piemēram, iepriekšējā likumā bija 54 panti, taču jaunajā likumā ir 92 panti.** Tas skaidrojams ar to, ka jaunais likums daudz detalizētāk un precīzāk nosaka preču zīmju tiesiskā regulējuma pazīmes, kas palielinās tiesisko noteiktību attiecībā uz preču zīmju aizsardzību. Jaunajā likumā ir arī vairāki jaunievedumi, kas tiks aplūkoti turpmāk.

No otras puses, būtiskās preču zīmju tiesiskā regulējuma iezīmes nav mainījušās. Kā norādīts jaunā likuma anotācijā – sabiedrības grupām un institūcijām likumprojekta tiesiskais regulējums nemaina tiesības un pienākumus.

Turpmāk par būtiskākajiem jaunievedumiem preču zīmju regulējumā, ko ievieš jaunais likums.

Apzīmējumi, kas var veidot preču zīmi

Jaunajā likumā norādīts, ka preču zīmi var veidot apzīmējums, kam piemīt atšķirtspēja, un to preču zīmju reģistrā var atveidot tā, ka var skaidri un nepārprotami noteikt, kas ir preču zīmes īpašniekam piešķirtās aizsardzības priekšmets (4. pants). Tādējādi jaunais likums vairs neprasa, lai konkrēto apzīmējumu var attēlot grafiski, tādējādi paplašinot iespējamo preču zīmju veidus.

Jaunajā likumā tāpat ietverts izvērstāks saraksts ar apzīmējumiem, kas var veidot preču zīmi (4. panta otrā daļa). Piemēram, jaunais likums bez plaši izmantotajiem vārdiskajiem, figurālajiem un telpiskajiem apzīmējumiem uzskaita tādus apzīmējumus kā novietojuma zīme (ja zīmi veido īpašs veids, kādā tā novietota uz preces), ornamenta zīme (zīmi veido tikai regulāri atkārtoti elementi), krāsu zīme (zīmi veido tikai noteikta krāsa vai krāsu salikums), skaņu zīme, kustību zīme, multivides zīme (attēla un skaņas kombinācija), hologrāfiska zīme.

Absolūtie un relatīvie pamati preču zīmes reģistrācijas atteikumam

Jaunajā likumā arī papildināti absolūtie pamati preču zīmes reģistrācijas atteikumam vai atzīšanai par spēkā neesošu. Lai gan visi būtiskie absolūtie pamati ir saglabājušies, papildus apzīmējumu nevarēs reģistrēt kā preču zīmi, ja tas sastāvēs no (to starp savos būtiskajos elementos atveidos) agrāka augu šķirnes nosaukuma, kurš ir reģistrēts atbilstoši Eiropas Savienības un Latvijas tiesību normām vai aizsargāts Latvijā saskaņā ar starptautisku nolikumu, kā arī ja apzīmējums pārkāpj garantēto Eiropas Savienības vai Latvijas tradicionālo īpatnību aizsardzību.

Savukārt attiecībā uz relatīvajiem pamatiem, proti, pamatiem, uz kura citas personas var sniegt

MĀRTINŠ
GAILIS

zvērīnāts
advokāts,
asociētais
partneris
zvērīnātu
advokātu
birojā
Ellex
Kļaviņš

Jaunais likums bez plaši izmantotajiem vārdiskajiem, figurālajiem un telpiskajiem apzīmējumiem uzskaita tādus apzīmējumus kā novietojuma zīme, ornamenta zīme, krāsu zīme, skaņu zīme, kustību zīme, multivides zīme, hologrāfiska zīme.

iebildumus Rūpnieciskā īpašuma Apelācijas padomē (43. pants) vai vērsties tiesā (62. pants), prasot preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu saistībā ar agrākām izņēmuma tiesībām, jaunajā likumā noteikts, ka agrākas tiesības var būt ne tikai agrāka reģistrēta preču zīme, kur apstrīdētā preču zīme rada sajaukšanas iespēju attiecīgajā sabiedrībā (7. pants), un neregistrēta preču zīme, kas ir plaši pazīstama Latvijā (8. pants), vai citas agrākas tiesības (10. pants), bet arī reģistrēta preču zīme ar reputāciju Eiropas Savienībā (ja agrākā preču zīme ir reģistrēta Eiropas Savienības preču zīme) vai Latvijā (9. pants). Atbilstoši šim relatīvajam pamatam agrākās reģistrētās preču zīmes ar reputāciju īpašnieks var prasīt vēlākās preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu arī attiecībā uz precēm un pakalpojumiem, kas nav līdzīgi preču zīmes ar reputāciju precēm un pakalpojumiem, ciktāl vēlākās preču zīmes lietotājs bez pamatota iemesla varētu netaisnīgi gūt labumu no agrākās preču zīmes ar reputāciju atšķirtspējas vai reputācijas vai kaitēt agrākās preču zīmes atšķirtspējai vai reputācijai.

Jāuzsver, ka šis relatīvais pamats tikai nosacīti ir „jaunums”, jo arī iepriekš varēja prasīt preču zīmes atzīšanu par neesošu, pamatojoties uz iespējamu kaitējumu agrāk reģistrētai Eiropas Savienības preču zīmei ar reputāciju¹. Tomēr jaunajā likumā paredzēts, ka **arī Latvijā reģistrēta preču zīme var tikt atzīta par tādu, kurai ir reputācija Latvijā**. Jāpiezīmē, ka ir grūti saredzēt atšķirību starp plaši pazīstamu preču zīmi Latvijā un preču zīmi ar reputāciju Latvijā kā diviem atsevišķiem relatīviem pamatiem vēlākās preču zīmes atzīšanai par spēkā neesošu, ņemot vērā, ka gan plašas pazīstamības, gan reputācijas konstatēšanai tiek piemēroti tie paši nosacījumi (t.i., plaša pazīstamība attiecīgajā sabiedrībā). Šķietami galvenā atšķirība rodama apstākļi, ka plaši pazīstamas preču zīmes gadījumā nav piemērojama prasība, ka šāda zīme ir reģistrēta.

Jauns preču zīmju veids – sertifikācijas zīme

Jaunajā likumā ietverts jauns preču zīmju veids – sertifikācijas zīme (9. nodaļa). Sertifikācijas zīme ir apzīmējums, kuru lieto tādu preču vai pakalpojumu apzīmēšanai, ko šīs zīmes īpašnieks sertificējis attiecībā uz materiālu, preču izgatavošanas vai pakalpojumu izpildes veidu, kvalitāti, precizitāti vai citām īpašībām, un kas ļauj attiecīgās preces vai pakalpojumus atšķirt no tādiem, kas nav šādi sertificēti. Kā piemērs sertifikācijas zīmei nāk prātā apzīmējums „Zaļā karotīte”.

Uz sertifikācijas zīmi attiecas tie paši aizsardzības principi, kas uz preču zīmēm, tomēr, lai šādas sertifikācijas zīmes varētu reģistrēt, zīmes īpašniekam būs nepieciešams Patentu valdē iesniegt papildu dokumentus, jo sevišķi – zīmes lietošanas nolikumu, kas ietver kritērijus zīmes izmantošanai sertificētajiem lietotājiem.

Īpašumtiesības uz preču zīmi

Jaunais likums nosaka, ka preču zīmes īpašnieks var būt ne tikai fiziska vai juridiska persona, bet arī personu apvienība, ja tā spēj iegūt tiesības un uzņemties pienākumus, tostarp slēgt darījumus un būt par prasītāju vai atbildētāju tiesā (13. pants).

Tāpat jaunais likums nosaka izvērstāku regulējumu saistībā ar preču zīmju tiesību raksturu. Proti, likumā noteikts, ka **tiesības uz preču zīmi ir mantiskas izņēmuma tiesības, kas tiesiskā režīma ziņā pielīdzināmas kustamajai mantai Civillikuma izpratnē (27. pants)**. Būtiski, ka jaunajā likumā noteikts, ka tiesības uz preču zīmi vienlaikus var piederēt arī divām vai vairākām personām – katrai noteiktas domājamās daļas apmērā (27. panta otrā daļa). Likumā gan šķietami arvien saglabāts ierobežojums, ka preču zīmi var pieteikt reģistrācijai tikai viena persona (30. pants).

¹ Likuma „Par preču zīmēm un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm” 39.³ panta pirmā daļa.

► **Izņēmuma tiesības uz preču zīmi**

Jaunajā likumā ir daudz izvērstāk noteiktas izņēmuma tiesības, ko preču zīmes īpašniekam sniedz zīmes reģistrēšana (vai zīmes plaša pazīstamība vai reputācija) (3. nodaļa). Piemēram, likums *expressis verbis* nosaka, ka preču zīmes īpašnieks var aizliegt arī pārkāpjoša apzīmējuma lietošanu firmā vai citos komercapzīmējumos, izmantošanu domēna vārdā, kā arī apzīmējumu lietošanu reklāmā tādā veidā, kas ir pretrunā ar salīdzinošās reklāmas regulējumu (14. panta otrā daļa). Jāpiezīmē, ka arī iepriekš varēja vērsties pret preču zīmes vai tai sajaucami līdzīga apzīmējuma izmantošanu domēna vārdā. Un šajā sakarā jaunais likums arvien paredz ierobežojumu, ka preču zīmes īpašnieks var vērsties vien pret domēna vārda izmantojumu, ja attiecīgā tīmekļvietne tiek izmantota saistībā ar preču izplatīšanu vai pakalpojumu sniegšanu, proti, tiek izmantota saimnieciskajā darbībā. Secīgi, jaunais preču zīmju likums arvien nebūs pamats vērsties pret domēna vārdiem, kuri ir reģistrēti, bet netiek izmantoti vai netiek izmantoti saimnieciskajā darbībā.

Jaunais preču zīmju likums arvien nebūs pamats vērsties pret domēna vārdiem, kuri ir reģistrēti, bet netiek izmantoti vai netiek izmantoti saimnieciskajā darbībā.

2 Sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018. gada 4. jūnija sprieduma lietā Nr. C04494311, SKC-103/2018 11.2. punktā.

Jaunais likums arī nosaka jaunu izņēmuma tiesību attiecībā uz viltotām precēm, kuras nav paredzēts laist apgrozībā Latvijā, proti, kuras tiek vestas cauri Latvijai tranzītā (16. pants). Šādas izņēmuma tiesības būs piemērojamas, ciktāl preču deklarētājs vai valdītājs nepierāda, ka preču zīmes īpašniekam nav tiesību aizliegt šīs preces laist tirgū to galamērķa valstī.

Civiltiesiskā un administratīvā atbildība

Jaunais likums arī nosaka izvērstāku regulējumu attiecībā uz civiltiesisko atbildību par tiesību uz preču zīmi pārkāpumu (6. nodaļa). Proti, likumā aplūkoti tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidi, ko preču zīmes īpašnieks var prasīt piemērot tiesā (54. pants). Jāuzsver, ka lielākoties šie tiesiskās aizsardzības līdzekļi jau bija noteikti Civilprocesa likuma 250.¹⁷ pantā un iepriekšējā preču zīmju likumā, taču ar vienu būtisku izņēmumu – **jaunajā likumā norādīts, ka preču zīmes īpašnieks var prasīt domēna vārda dzēšanu vai domēna vārda lietošanas tiesību nodošanu.**

Šis formulējums novērs iepriekš praksē bieži sastopamu neskaidrību, vai preču zīmes īpašnieks var prasīt tiesā domēna vārda nodošanu.

Likumā ietverts jauns regulējums, kas paredz pārkāpēja (atbildētāja) tiesības lūgt tiesā tiesiskās aizsardzības līdzekļu (pienākumrikojumu) aizstāšanu ar naudas kompensāciju preču zīmes īpašniekam, ja pārkāpējs nezināja (un tam nebija jāzina), ka tas pārkāpj tiesības uz preču zīmi, un ja attiecīgo tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošana pārkāpējam radītu nesamērīgu kaitējumu, savukārt naudas kompensācija ir pietiekami apmierinošs līdzeklis (58. pants).

Visbeidzot, jaunā likuma 13. nodaļā noteikta administratīvā atbildība par izņēmuma tiesību uz preču zīmēm pārkāpumiem. Konkrētā nodaļa stāsies spēkā vienlaikus ar Administratīvās atbildības likumu.

Citi būtiski grozījumi

Bez iepriekš minētā jāuzsver vēl vairāki būtiski grozījumi, ko ievieš jaunais likums.

Pirmkārt, ir mainīts iebilduma iesniegšanas termiņš attiecībā uz starptautiski reģistrētām preču zīmēm, kas attiecinātas uz Latviju. **Līdzšinējo četru mēnešu vietā tagad iebilduma iesniegšanas termiņš ir trīs mēneši (81. panta trešā daļa) – tāds pats, kā sniedzot iebildumus par Latvijā reģistrētām preču zīmēm.**

Otrkārt, jaunais likums ir mainījis termiņu skaitījumu un nosacījumus attiecībā uz tiesību ierobežojumiem saistībā ar preču neizmantošanu (26. pants). Proti, lai gan reģistrētas preču zīmes īpašnieks arvien var aizliegt trešajām personām izmantot sajaucami līdzīgu apzīmējumu vai iebilst pret vēlākas preču zīmes reģistrāciju, kaut arī agrākās preču zīmes īpašnieks zīmi nav izmantojis līdz pat pieciem gadiem, konkrētais piecu gadu termiņš tagad tiek skaitīts nevis no preču zīmes reģistrācijas brīža, bet gan no brīža, kad pret attiecīgo preču zīmi vairs nevar iesniegt iebildumu, vai, ja iebildums ir ticis iesniegts, no dienas, kad lēmums par iebilduma procedūras izbeigšanu stāties spēkā. Secīgi, reģistrētu preču zīmju īpašnieki varēs ilgāk pajauties uz reģistrētām preču zīmēm, nesatraucoties, ka vēlākas preču zīmes īpašnieks var prasīt pierādīt preču zīmes izmantošanu attiecībā uz konkrētajām precēm un pakalpojumiem, kādiem zīme reģistrēta.

Visbeidzot, likumdevējs ir īsi papildinājis tiesību izsmelšanas izņēmuma gadījumus atbilstoši pēdējai tiesu praksei. Proti, jaunā likuma 25. panta otrajā daļā noteikts, ka preču zīmes īpašnieks var vērsties pret Eiropas Ekonomikas zonā atļauti laistu preču ar tiesību īpašnieka preču zīmi apgrozību, ja preču zīmes īpašniekam ir pamatoti iemesli nepieļaut minēto preču tālāku apriti peļņas nolūkos, kur pie šādiem „pamatotiem iemesliem” ir pievienoti šādi iemesli – tālākpārdevējs rada iespaidu, ka tas un preču zīmes īpašnieks ir ekonomiski saistīti, vai ja preču zīmes izmantošana nopietni apdraud tās reputāciju. Jāuzsver, ka abi šie pamati izriet no Latvijas un Eiropas Savienības tiesu prakses². 1 P

MATERIĀLS TAPIS SADARBĪBĀ AR

Ellex[®] Klavins